

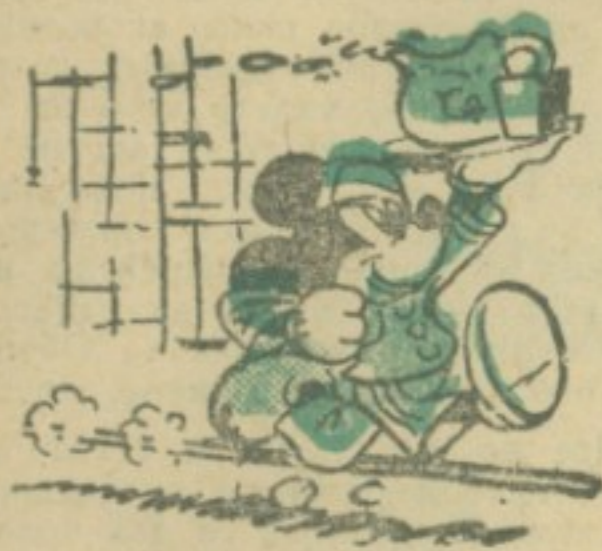
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 55 — Субота, 17 јануар 1953

МИКИ МАУС

28
ГДЕ ЈЕ НОВАЦ?

ТОМОЉУ НАРОЧИТОГ ПИСАЊЕГ СТОЛА МИКИ ЈЕ УЛОВИО ЗЛОЧИНЦЕ БАШ КАДА СУ СЕ УСТРЕМИЛИ НА ПАКЕТ С НОВЦЕМ!...
ТО СУ ДЕТЕКТИВ И ПОРТИР ШКВРЦ!

У ИДУЋЕМ БРОЈУ:
СВЕ ЈЕ ДОБРО ШТО СЕ ДОБРО СВРШИ

Жанни Вилчич Човек који је скренио ток ГОЛФСКЕ СТРУЈЕ

(14)

— Дабоме да је волим, — рече сликар намнигувши, па се опет лати посла, звиждујући неку веселу песму. Он уствари није био весело, али се правно такав, да би завароа дон Агостина.

Изјаве човека кога су међу собом и даље називали дон Агостином направиле су на њих дубок утисак: оне су код Жубера изазивале нападе срџбе, код Обрија потмулу љубомору, а код Жане утученост... Млада девојка се прва прибрала. Она је почела да преклиње обојицу да се уздржавају и да Мексиканцу ничим не одају своје право расположење, јер их је он надзиравао не само микрофоном, него по свој прилици и неким финим оптичким апаратима. Они су се пригушеним шапатом посаветовали и решили да се лате онога што је било једино могућно у њиховом положају: да изигравају покорност.

— С лудаком не вреди расправљати, — рекла је Жана, — а овај човек је несумњиво луд... Али, то је лудак који зна да употреби своје знање као страховито оружје... Он је сем тога окружен читавим чопором занесеника, који у њему виде некакво свемоћно више коме се слепо покорвају... Морам се претварати као да смо се потчинили његовој вољи.

— Жана!...
— Драги мој Жаче, — наставила је млада девојка, умирујући свог вереника једним прекорним покретом, — веруј ми да сам ја довољно јака да се одбраним од овог лудака, ако буде потребно... Због тога поступиће онако како вам саветујем: мирно прихватите његове предлоге. Таквим држањем ћемо стећи његово поверење и он ће нам омогућити да живимо овде под много повољнијим условима и даће нам толико слободе да можемо да припремимо бекство... Све троје морамо да се претварамо као да смо се наједном искрено одушевили за његово „велико дело“, јер смо наводно сагледали његову величину, и да смо спремни да одамо највеће признање генијалности „великог мајстора“.

— Али, Жана, нећеш ваљда да допустиш да тај нитков помисли да си ти пристала да будеш будућа царица његовог непостојећег царства...
— Зашто да не... ако та његова обмана може да нас спасе.

— Ова шала може лако и да нам преседне, госпођице, — примети Жубер.

— Ако буде краткотрајна... а то потпуно зависи од вас... завршиће се пре но што постане опасна.

Недеља дана је брзо прошла. То време било је довољно да се дон Агостино увери од колике су користи Жубер и Обри. Обојица су показали толико интересовања за посао који им је био одређен да је „велики мајстор“ био подједнако задовољан и радом свога „електричара“ и свога „уметника“.

По свему је изгледало да ће Жубер, због природе свог радног места, бити кориснији за остварење општег плана од Обрија. Његова делатност доводила га је у додир са оним драгоценим апаратима који су обезбеђивали дисање, осветљавање и исхрану, једном речју живот целог града.

Обријев рад је испочетка изгледао неважан за извођење плана о једном смелом бекству, јер је он имао посла само са декоративним орнаментиком и археолошким реконструкцијама. Али он је брзо успео да залобије поверење Кохуатла, који се дивно његовој вештини и давао му све нове и нове задатке. На тај начин, сликар је упознао цео подземни град: његов храм, палату, његове скривене капије, тајне ходнике, браве за тајна врата. Док је Жубер постепено упознавао техничке тајне града, Обри је полако откривао појединости његовог архитектонског плана.

Што су више упознавали град, то је већма расло њихово чуђење и они су се дивили огромној моћи овог загонетног човека. За непуну недељу дана они су се уверили да је дон Агостино не само господар најмодернијих техничких тековина, него и сопственик баснословних богатстава која су се од

разарања аштечког царства векови-ма крила по пећинама Мексика.

Свакодневно су заточеници саопштавали један другом своја искуства и постепено су почели да кују план за бекство.

Дон Агостино им је, по свој прилици из неког рачуна, ставио на располагање оне исте собе у којима су провели прву ноћ. Тако су увече, по завршетку рада, могли да се несметано састају у великој дворани. Они су, додуше, због микрофона морали да пазе шта говоре, али пошто је Жубер био тачно упознао природу тих апарата, он је пронашао начин који им је омогућио да разговарају шапатом а да их нико не чује.

Жана је уживала пуну слободу. Свуда су је сусрели са поштовањем и могла је да иде куда хоће. Додуше, она нема слушкиња која ју је послуживала кад је стигла пратила ју је и даље на сваком кораку.

И сам Кохуатл се према младој девојци опходно покорно, чак са страхопоштовањем. Кад га је Жана упитала чему има да захвали за толику почит која јој се указује, он је објаснио да он њу не поштује само као будућу супругу

можда је чак на неки начин био њима и заинтересован. У сваком случају Жанин отац је имао разлога да се прибојава тога Мексиканца. Стога се вероватно и противно њеној веридби с Обријем.

Када је Жана једном, шетајући се по подземном граду, сусрела дон Агостина, она га је недвосмислено упитала да ли је то тако. Заједљиво се смејући, Мексиканац је одговорио:

— Ваш отац, драга госпођице, већ је обавештен преко мојих људи да сте избегли катастрофу у коју сте упали без мога знања. Да сам ја онда био на Мартинику, ја бих спренио ваш одлазак паробродом... Мој пријатељ Миранда ми се захвалио: он ће бити овде онога дана када вас будем претставио својим поданицима.

— Када ће то бити?
— То зависи од тога када ће бити готова наша крунидбена дворана...

Помисао на овај разговор неизмерно је мучила Обрија док је украшавао зидове дворане, јер је њаволски Мексиканац овај посао баш њему поверио. Помагао му је мали Робер, док је Жубер радио заједно са својим морнарима. Оваква подела рада имала је ту добру страну што им је омогућавала да у случају потребе могу брзо да помогну један другоме.

— Помоћи... да!... Али како?... Где?... Када?...

Обри је тако размишљао клешући нешто у зиду. Он дубоко уздицаше. У том тренутку зачу се бат корака.

— Чико — довикну му Робер — поручник Жубер...

Долазак пријатеља у ово време, када је он обично био на послу, учинио је да сликарско срце почне брже да куца.

Међутим, поручник, који је дошао заједно с Кохуатлом, био је сасвим миран и рекао му је најравнодушнијим гласом:

— Слушај, Жаче, малочас сам примио наређење да са професором Жиролом разгледам корални белем. Велики мајстор ти је наредио да пођеш с нама. Он би хтео да му извршиш скицу о стању радова. Хајде... ми одмах идемо... И Робер сме да пође с нама. Дакле, пожурите обојица...

Иако је његов пријатељ био прилично миран, Обри није могао да сузбиде осећање неког страха. Он сиђе са скеде, баци своје алатке, узе Робера за руку и рече:

— Ја сам спреман.

— Онда напред! — одврати му Жубер.

Кроз многобројне ходнике и врата стиглоше два пријатеља и дечак

у собу која се налазила до велике лабораторије: то је била Жирола приватна соба. Научник се веома обрадова кад виде свога некадашњег ученика. Он га од оног првог сусрета није ниједном видео.

— Али, чуо сам о вама, дете моје — причао је Жирол. — Велики мајстор је одушевљен вашим радом... Господине Обри, веома се радујем што нас и ви пратите. Јесте ли икад сликали на дну мора? Не. Лепо, сада ћете то покушати. Овде се налазе нарочито препариране табле на којима ће се задржати боје које сам ја измислио. Морска вода не може им нашкодити. Велики мајстор би хтео да му израдите слике његовог коралног бедема... Нећу да тајим ни други разлог наше експедиције: неки од мојих корала су се разболели. Треба видети како им је. Они би могли да буду опасни за Велико дело... Али, пожуримо, јер је стари Кохуатл претерано тачан. Без писменог наређења није хтео да нас пусти да изиђемо. Ми смо већ задоцнили... Обушите ону опрему, али хитро, хитро!

Пре но што је Обри стигао да ма шта каже, као да су изникли из земље, створише се два човека крај њега. Један му је пружио одело од каучука са бронзаним прегибима, а други нешто налик на бакарни гључак шлем са великим стакленим окном. Тај шлем је био спојен с једним цилиндричним металним судом који се, као торба, носио на леђима. По свој прилици, то је била боца с течним ваздухом.

Сликар је стрпљиво чекао док су му она два човека навлачила ову чудну опрему. Жубер је, потпуно спреман, стајао крај њега. Официр узе једну покретну цев која је била прикачена за његов шлем и пришафи је за сличну цев на сликарском шлему. У том тренутку Обри је чуо глас свога пријатеља:

— Као што видиш, можемо лепо да разговарамо... и то без бојазни да ко прислушкује. Због тога сам те и повео на данашњи излет.

Жирол и Робер су такође били спремни за полазак. Научник подиже руку. На тај знак, спу четворичу стрпахе у некаку хелију с металним зидовима. Убрзо после тога чу се неко жуборење. У собу поче да струји вода из двадесетак вентила и да се брзо пење. Ускоро вода преплави собу до саме таванице. Утом се подиже један зид и пред њима се указа ходник под водом. Професор их поведе тамо.

— Наставиће се —

„великог мајстора“, него и као жену која потиче од краљевског аштечког рода.

Тиме се могло објаснити и држање које је дон Агостино био заузео према Жанни још на Мартинику. Он је исти став задржао и сада, не обазирјући се на то да ли се она састаје са сликаром или не. Мексиканац није „волео“ девојку у оном смислу који је тој речи давао Обри. Он је њу пошто-вао као изданака своје властите расе, видео је у њој саплеменицу, принцезу из аштечког владарског рода. Кохуатл је дивљашеној девојци показао читаво родословље по коме је она заиста по мајци припадала старом мексиканском роду Монтезума... Нема сумње да је стари Миранда био упућен у планове и намере дон Агостина.

РОБИН ХИД и његова дружина

29
НА
РОЦЕРОВОМ
ПОСЕДУ

НАСТАВИЋЕ СЕ

МАЛИ ХИЈАВАТА WALT DISNEY

ПЛУТОН СЕ ДОСЕТИО

О дај се лову, јер он је најбоља вежба за рат.

Тих речи, које му је изговорио деда, сетио се Чингис-хан једног дана на сусрету пролећа и лета око 1221 године.

Добро је видео раскош и уживања у која су све више тонули његови појони-властела, а често је посматрао и своје победоносне ратнике како се, после толиких победа, предају мирном животу и у касне часове враћају у своје шатере. Иако је иза себе оставио пустињу, какву пре њега нико није учинио, премда су пред његовим дивљим хордама нишчеле многе државе и тадашње цивилизације, многи градови и села претворени у агришта, а са људима учинени покори какви се не памте, он се није тиме задовољно. Хтео је још да осваја и руши. У његовој души није било места ни за какву племенито осећање, сем за ту-гу што му војска мантила у мирном животу.

„Престрашна је најезда Монгола на земље ислама. Не бих желео да је опишем, али сам се решио. Прсти ми оклевају. Потребно је приказати највећи ужас, што га докле нису видели ни дан ни ноћ“ — пише Иби-ел Ахир, Персијанац из Мосула и савременик Чингис-хана.

Општи покрет у лов

Била је касна ноћ. Тек се у даљинама зора назирала. У Самарканду и његовој околини, у шаторима у којима су логорovali војници, све је било утонуло у дубок сан. Наједном су затућали буњевци и њихов туни звук се измешао са промуклом писком рогова. Као муњом ошинуте, гомиле војника скочиле су на овај знак узбуне и брзо, грабећи оружје и ускачући на коње, појуриле на зборно место.

НАЈВЕЋИ ЛОВ

„Општи покрет у лов“, гласила је кратка заповест.

Али, још раније су извиднице моћног хана претражиле простране пределе и пронашле погодан терен за лов. За почетни положај изабране су степе које су се надалеко шириле око реке Амурдарје. Око 120.000 војника под пуном ратном спремом мобилисано је за овај лов. Био је мај. Један по један одред војника заузимао је своје положаје као у рату. Требало је да прође дуго времена да би се заузео цео тај простор, који је само у дужини заузимао преко 200 километара. У заповести је било наређено да 10.000 коњаника пре тога одјезди унапред неколико стотина километара и да на извору Амурдарје, после три месеца, сачека главнину хајкача. По организованости и тактици, овај лов је имао све карактеристике ратних похода и напада Чингис-хана. Пошто је формирана војска, издата је наредба да нико не сме да убије ниједну животињу без одлуке ханове. Свако непокоравње овој заповести казниће се смрћу.

Почетак хајке

Магле се са степе још нису биле дигле, врхови планина су тек почели да блистају у сјају сунца, а степом, долинама и брдима наједном је одјекнула страховита вица: хајка је почела. Свака животиња, од најкрутније до најситније, узбунила се и потражила склониште, али га није могла наћи. Лаким касом наступали су коњаници-хајкачи и покретали све могуће животиње које су се затекле у трави, мочвари, на дрвећу, у планини. Ту је било мноштво јаребица, птица мочварица, фазана, чавки, врбана, антилопа, дивљих свиња, напуштених подивљалих коња и магарца, курјака, лисица, медведа, рисова, шакала и других животиња. Што је хајка више одмицала, појављивале су се све нове и нове животиње.

Хајка није престајала целог дана. Степа и планине јечале су од вике војника, од тутњава бубњева, писке рогова и звиждука бичева и нагајки. Срамота је било за сваког војника ако пропусти да поред њега из обруча излети нека зверка или дивљак. И не само то. По цену живота војници су морали да терају животиње напред, у круг који се сужавао. Оружје нису смели употребити и служили су се само дебелим штитовима од коже, којима су гурали животиње које су хриле да пробију обруч. Није то било лако. Људи су падали с коња, било је и мртвих и рањених као у правом рату, али животиње нису могле да продру кроз овај чврсти обруч. Истина, птицама се није могло ништа. Оне су у јатима летеле изнад ове чудне хајке, чији су главни циљ биле звери и дивљак.

Обруч се све више стеже

Кад би пала ноћ, хајка је престајала дуж читавог фронта. Тада би се наложиле ватре и пекли брави, али се ни тада ланац хајкача није смео да прекине. По ратним правилима страже су блеле, смењивале се и служиле лозинкама. У тамној ноћи вукови би покушали да се врате, али би их, као и хијене и дивље свиње, које су такође хтеле да се врате у своје боравиште, војници бацљма најурили. У свитање, хајка би се наставила. За све то време старешине су надгледале војску, да ли ради по правилима. Сам Чингис-хан са сином Тулијем често је обилазио фронт и надгледао да ли је све у реду. Давао је оцене, исправљао грешке, одавао признања и кажњавао оне који су прекршили дисциплину.

Као чељестем, чисто се сваки педаљ стене, брда и долине. Дневна се прелазило десет до петнаест километара и круг се све више сужавао. Гомила гоњених животиња се стално повећавала и тешко је било одолети њиховим провалама. Војска се примичала све више планини Памиру, а заплашена дивљак покушавала је да побегне у

шуму, али јој није било спаса. Крила и страже истеривале су је и нагониле у долину. Ордови су били слободни и крстарили су изнад огромних крда јелена, срдаћа и козорога.

Трећи месец је наступио како је хајка почела, али се Чингис-ханова хорда није уморила. Збијене животиње гурају се уз рику и муњање. Све су се измешале. Ту има сада и лавова, тигрова и леопарда. Халабука их све узнемирава, а планина одјекује од вике и метежа. Хајка се приближује крају. И страже са врхова планине дају једна другој сигнале. Моћни хан посматра како се обруч стеже око долине, на простору од око 15 до 20 километара, на коме се мотља животињски свет од неколико стотина хиљада.

„Да видим ваше подвиге...“

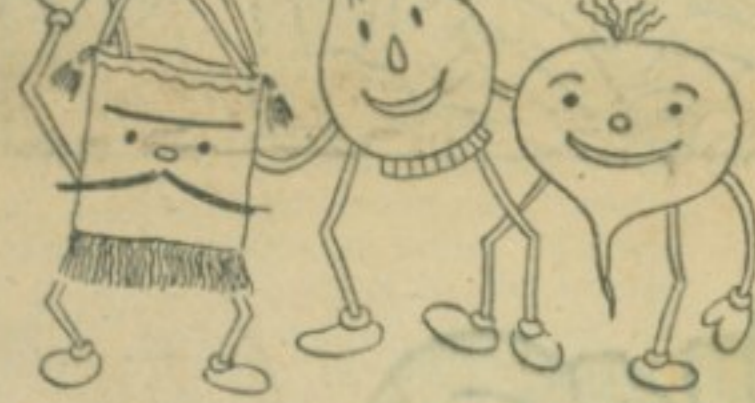
Наједном се обруч пресекао. Тре бало је направити пролаз за хана. Он је имао први да отпочне лов. Смело је улетео на коњу и стрелом погодио прву звер на коју је наишао, а затим је почео да их сабљом сече. После се обратио нојнима и војницима и рекао:

— Е, сад да видим ваше подвиге.

Уствари, те речи су биле знак да војници могу да употребе оружје. Тиме је почео лов, у коме су узеле учешћа све поглавине и ханов син Тули. Сам хан уздао је од тог места и сео пред свој шатор направљен од кожа двадесет и седам пантера. Одатле је посматрао призор. Прво су почеле поглавине са хановим сином, па су се остали редом смењивали. Настао је прави пакао какав је тешко замислити. Дивље и опасне звери рикале су и насртале на људе, буњевци су тутњали, али војници нису еустали. Сам Тули насрнуо је на једнога пантера и убио га. Овом чулном лову могла не би било краја да се Тули и нојни, по законима који су владали, нису пузећи приближили хану који је седео под шатором и упутили му молбу да изла наредбу да се поштеде преостале животиње и пусте на слободу. Наредба је одмах издата и обруч војника се размакао. Стотине и хиљаде разноврсних животиња појуриле су у слободу, а хиљаде су их остале мртве на бојишту. После тога приређено је славе које је трајало седам дана.

Овај лов сматра се за највећи у историји. Трајао је четири месеца и према мишљењу неких стручњака требало је више од пола века да се у тим прелазима, куда су проишли ови необични ловци, обнови животињски свет. Простор који су они прелазили износио је у ширину 200 километара, а у дубину 1.000 километара.

Својона презимена: ВРАБАЦ, БОКАЛ, ТОРЊИЦА

ца, Магарац. У таква презимена спадају и она „птица“: Врбац, Шврака, Кос, Галеб, Тук, Голуб, Кукавица.

Међу презименима је заступљен и биљни свет: Буква, Глогина, Трњина, Кукољ, Лук, Ракита.

У презимена су се увукла и разна јела и кухињске потребе: Попара, Бурек, Јуха, Масло, Суртка.

Известан број презимена има „метеоролошки“ карактер: Гром, Облак, Студен, Мећава (народни херој Петар Мећава), а друга означавају народе, реке, градове и планине: Босанац, Црногорац, Грк, Крагујевац, Морача, Велебит.

Презиме Дроњак свакако потсећа на неимаштину, Навала — на борбена човека, Накарада — на ружина човека. Бубало, Пухало, Трбоња, Затезало, Гецо, Судар, Вићен, Страх, Прилика, Купљен, Пожар, Врштина, Галама, Продан, Сурла, Зеклан, Факти — све су то вероватно некад били надимци, па се временом учврстили и остали као презимена. У једном списку нашли смо и оваква презимена: Хвала (Јанко), Мрак (Иван), Зорица (Раде), Хомер (Јанез). Постоји код нас и презиме — Убинарин. Некад је некакав човек убио парила или парин човека и од тога је створено ово чудно презиме.

Никола Тесла!
Име овог великог научника, од чије се смрти ових дана навршило десет година, потсетило нас је не само на његове генијалне проналаске, него и на необична презимена која се код нас срећу.

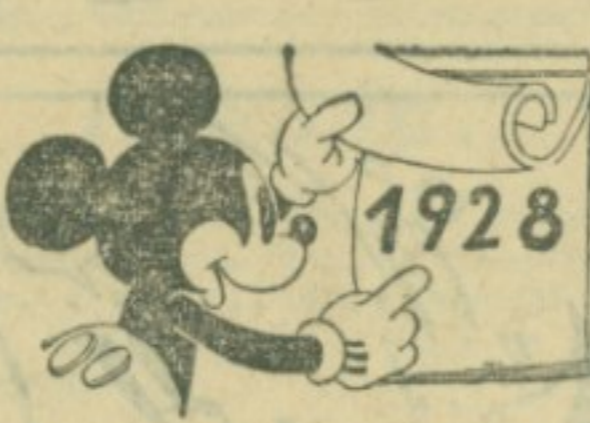
Никола је старо и веома често име; Тесла, пак, спада у ретка презимена наших људи. Сама реч „тесла“ означава ону алатку која служи за укуцавање и вађење експера.

Ево још неколико таквих презимена која потсећају на разне предмете, а чују се највише у Лици, где је и Тесла рођен, а затим у Босни и Херцеговини: Врећа, Шипка, Тускија, Шкаре, Брадва, Бокал, Мотика (код Бање Луке постоји и село које се зове Мотике), Дрвца, Кантар, Туп, Угарак, Клепац (клепац је онај мали чешки којим сељаки клепу косе), Личина, Струна, Чанак, Бакрач, Торбица, Бунда.

Нека наша презимена означавају разна занимања: Ковач, Сарач, Зидар, Шумар, Пчелар, Рибар, Кожар, Колар, Глаумац, Звонар, Самарџија.

Друга, опет, потсећају на зоологију: Зец, Мачак, Лисица, Мећед, Штакор, Скакавац, Смуц, Комари-

Двадесетипети РОЂЕНДАН Мики Мауса

Онај мали симпатични јунак из многих цртаних филмова, сучипова и сликосница, у чијим доживљајима уживају милиони деча из целог света, који је својом храброшћу, ведрином и смислом за здрав хумор стекао читаоце и међу старијима, напунио је двадесет пет година.

У јануару 1928 године, у једном малом америчком биоскопу, приликом првог пута у цртаном филму „Пароброд Вил“ појавио један чудан мали створ, ни миш ни човек, коме је његов творац Волт Дизни наденуо име Мики Маус. Мало је ко тада могао и да помисли да ће тај живахни „лечки“ постати „звезда број 1“ цртаног филма и да ће се баш захваљујући њему развити права и највећа индустрија цртаног филма.

Али, његов творац Волт Дизни необично је волео и веровао у свог Мики Мауса. Од првог дана до данас Дизни је лично говорно место свог јунака Микија у свим цртаним филмовима, тако да је Микијев глас уствари глас његовог твораца. Дизни се за Микија увек нарочито бринуо и пазно на његове филмове и стрипове. Тако је било и онда кад је Мики стваран — у једној старој гаражи, која је била први Дизнијев студио — тако је и данас кад је Дизни власник читаве фабрике филмова и стрипова. Због тога Дизни, који је створио стотине ликова у цртаном филму, и носи надимак „отац Мики Мауса“. Међутим, Дизни није био „очух“ ни према осталим јунацима цртаних филмова које је створио. Али, како то према његовим последњим изјавама изгледа, он

ће се сада извесно време бавити израдом нове врсте филмова.

— Ми сада радимо на филмовима — рекао је он недавно новинарима — који ће бити приказивани тек 1956 године, али ја сам већ помало уморан од рада. Међутим, захуктају машину тешко је зауставити, а сад око 600 људи ради за мене.

Иако каже да је уморан, Дизни се сав посветио изради серије културних филмова, који су сада у првом плану његове производње. То ће бити филмови о животу

даброва, морских паса, лосова и других животиња.

— Ми смо се полагано припремали за израду филмова те врсте, и најзад смо одабрали начин на који ћемо их правити.

Ове године од већих Дизнијевих филмова биће завршени: „Петар Пан“ — дугометражни цртани филм, „Земља медведа“ — културни филм о животу животиња са скупоченим крзном, затим „Микијево рођенданско друштво“ — јубиларни филм Мики Мауса, „Жива пустиња“ — такође културни филм и „Мач и ружка“.

Године 1954 приказиваће се филмови „Песма прерије“ — дугометражни културни филм, „Даме и мангуп“ и „Роб Рај“, док ће 1955 године бити завршени филмови „Заспала лепота“ и „20.000 миља под морем“, према роману Жила Верна.

Иако је у својој основној производној грани, филму, Дизни главну пажњу пренео на културне филмове, он је ипак један дужи филм за ову годину посветио и свом љубимцу и јунаку преко кога се прочуо и прославио — Мики Маусу.

Стаклени друмови

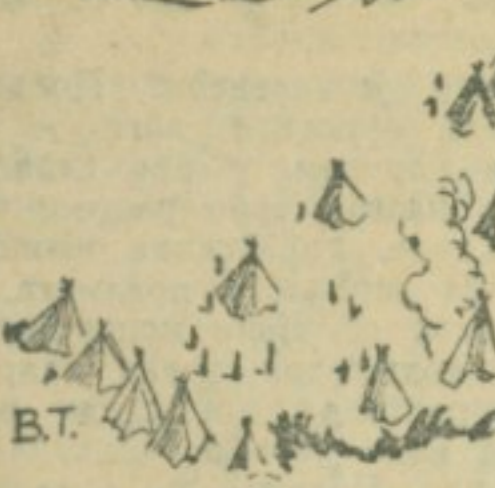
Још 1918 успело је минхенском професору Јохану Фуксу да у својој лабораторији произведе такозвано волено стакло. Наиме, до тога је дошао топећи стакло од песка и соде, али му није додавао креч. Чим је комадић тога стакла бацно у врелу воду, оно се растопило.

Утврдило се да је то стакло лепљиво и да претставља сјајно средство за спајање. Када се крела у праху помеша са тмј стаклом, добије се чврст камен креле, а јаја њиме премазана могу дуго да се одрже. Њиме се може појачати

малтер, бетон, шгла итд. Видели то, људи су дошли на идеју да тим стаклом појачају и друмове.

Тако је 1918 године изграђен први стаклени друм у Швајцарској. Наиме, друм је изграђен од шљунка и натопљен смесом воденог стакла и ситног песка. Тако је настала камена кора која се чврсто затегла преко друма. Од тада је у целом свету израђено много хиљада километара таквих друмова. На том друму нема прашине ни блата, а чврсти је од обичног друма. Воденим стаклом се појачава и земља где треба, на пример, подићи темеље неке зграде.

ХИЈАВАТА И ЛЕНШТИНА ПАУ-ПУК-КИВИС

У племену Орибваја, коме су припадали мудри Хијавата, снажни Квазид и племенити певач и песник Чибабос, живео је у давни времена, ленштина и беспосличар Пау-Пук-Кивис. Док су се Хијавата и његови другови трудили да олакшају живот Индијанцима, да сложе и уједине сва индијанска племена и да их науче како да обрађују земљу, Пау-Пук-Кивис је мислио само на то како би се разонодио и како би остале младиће одвратио од рада.

Пау-Пук-Кивисова недела

Једног дана седео је беспослен пред својом колибом на обали Горњег Језера и смислио како да унесе забуну и неред у мирно Хијаватино село. Смешени се пакосно, упутио се у село — право у вигвам старог приповедача Јага, јер је знао да се око њега и скупљају децаци и младићи да би саушали његове приче о старим догађајима и страним земљама.

— Уморан сам од Хијаватине мудрости и Јагови прича — узвикнуо је улазећи — зар и вама није то већ досадило? Доносим вам нешто ново и занимљиво.

Тада је Пау-Пук-Кивис извадио из своје торбе шарене коскице од кости и показао им како се играју разне коцкарске игре. Сем старог Јага, који је пропутовао многе туђе земље, нико из племена Орибваја није знао шта је коцка. Беле, плаве и ружичасте коскице свилеле су се младићима и они су почели да играју с Пау-Пук-Кивисом. Играли су цео дан, играли целу ноћ, све док им дагуба Пау-Пук-Кивис није узео све што су имали: одела, кошуље од јеленске и даброве коже, појасеве украшене бисером, луле, стреле и тоболице па чак и ратне секире.

Задовољан што је унео забуну и створио толику несрећу, Пау-Пук-Кивис се упутио Хијаватином дому. Тамо није

затекао никог. На улазу у вигвам стајао је на једној грани омиљени Хијаватин гавран Пау-Пук-Кивис га је убио, а затим је ушао у колибу, положио ствари и разбацао их на све стране Певајући и звиждећи, испео се на једну степену изнад села да одатле посматра Хијаватин повратак у опустошени дом.

Кад се Хијавата вратио у насеље и чуо за сва недела Пау-Пук-Кивиса, узвикнуо је пун србје:

— Свет није тако велики, нити су путеви по њему тако непроходни да те ја не бих могао стићи и платити ти за твоја недела.

Потера

И по трагу Пау-Пук-Кивиса, кроз шуме, преко брда и мочвара, пошли су у потеру Хијавата и многи младићи из села. Међутим, Пау-Пук-Кивиса нигде нису нашли. Он је трачао, вешто се пробијајући кроз честаре, све док није стигао до једне реке усред шуме. Река се ту била излила, јер су у њој даброви направили брану и зауставили њен ток. Пау-Пук-Кивис је загазио у реку и дошао до њене средине. Из реке је тада изронио дабар и погледао га својим великим, паметним очима.

— Хладна је и пријатна вода твоје реке, пријатељу дабре. Пустите ме да зароним у њу, да се настаним у твојем дому. Претвори ме у дабра, — казао му је Пау-Пук-Кивис.

— Дуго је трајао савет даброве, дуго је нестпљиви и улашени Пау-Пук-Кивис чекао њихов одговор. На површину је изронило много хитрих даброва и он је поновито своју молбу. Најзад је Ахмик, краљ даброва, пристао да га прими у свој град под водом.

Црна је постала Пау-Пук-Кивисова кошуља од јеленске коже, ноге и црни мокасници претворили су се у дуг, снажан реп. Пау-Пук-Кивис се претворио у дабра. Када је са осталим дабровима стигао у њихов град на дну реке, угле-

дао је лепо изграђене сводове и одаје, много хране спремљене за зиму и велики број вредних даброва и жажео да све то буде његово.

Начини ме великим, десет пута већим него што су остали даброви. — замоли он Ахмика, краља даброва. Стари и мудри Ахмик начини га десет пута већим од осталих, поклоним му се и рече:

— Ти ћеш бити наш господар и краљ и сви ћемо те слушати.

Али, Пау-Пук-Кивис није дуго био први међу дабровима. Са површине реке допрла је ускоро нека грађа и чули се удари секире. То је Хијавата рушио брану да би уловио Пау-Пук-Кивиса. Када је брана била пробијена, вода је нагло почела да опада и даброви су се наједном разбежали, тражећи дубља и скровитија места у реци. Од таштине и поноса надувен, десет пута већи од својих поданика, Пау-Пук-Кивис се није могао провући чак ни испод највећег свода.

Претварање у гуску

Секирама и буздованима убили су Хијаватини другови Пау-Пук-Кивиса. Али, они су убили само његово даброво тело, а али дух Пау-Пук-Кивиса успео је да им побегне и да опет прими обличје човека.

Потера за њим се наставила. Без даха стигао је Пау-Пук-Кивис до једне реке по којој је међу воденим љињанима пливало јато дивљих гусака.

— Пишнекух (дивље гуске), браћо моја — рече им упулашени Пау-Пук-Кивис — претворите и мене у гуску. Али, начините ме великом, десет пута већим од вас, да бих могао бити ваш вођа и господар. И у тренутку кад је Хијавата с друговима стигао на обалу реке, прхнуло је у вис јато дивљих гусака, а пред њим, као вођа, летео је највећи Пишнекух — Пау-Пук-Кивис. Кад се јато винуло високо, Пишнекух су поветовали свог новог вођу да за време лета не гле-

да доле, јер ће га иначе задесити велика несрећа.

Кроз маглу, по сушци и киши, летело је јато читав дан према северу. Кад су сутрадан Пишнекухи наставили пут, дуно је јак западни ветар и донео до њих жагор људи. Међу осталим гласовима распознао је Пау-Пук-Кивис и глас Хијавате. Заборавивши опомену, погледао је он напике да види своје непријатеље који су га узалудно гонили. Западни ветар, који му је дувао с лева, захватио је широку лезу његовог перја и Пау-Пук-Кивис је почео да пада. Падао је све брже и узалуд покушавао да поново задобије равнотежу. Од страха и брзог падања умро је још у ваздуху. Али, с телом Пишнекуха није умро и али дух Пау-Пук-Кивиса. Узевши поново обличје човека, стао је да бежи испред Хијавате и његових другова. Тако је бежао све до Великог Горњег Језера, где је обитавао Дух планина, који је пред њим отворио вратанца свог каменог двора. Кад је Хијавата стигао, планине су опет биле затворене. Узалуд је он ударао песницама о стене и тражио пролаз. Тада, подигавши руке, позвао је помоћ олују и њене пратиоце Вајжасима-мућу и Анемикиа-грома. Са удаљене громовите планине сјурала се олуја на Горње Језеро и на каменити дворца. Муња Вајжасимо испалила је својим ватреним буздованом тешка врата а гром Анемикиа затрмео је својим страшним гласом: „Где је Пау-Пук-Кивис?“ Стене су се срушиле. Испод њих лежао је мртав Пау-Пук-Кивис, овога пута у свом правом обличју.

Приче о његовим злим делима сачувале су се међу Индијанцима све до данас. Кад у дуге зимске вечери олуја затресе врата и кад снежне пахуљице заиграју своје коло око индијанских вигвама, деца се прибијају уз своје баке и глава заривених у њихова топла крила са страхом шапућу: „Ево, долази Пау-Пук-Кивис“.

СВАНОГ ДАНА НЕШТО НОВО...

Значајнији патенти у прошлој години

Прошла година била је између осталог веома богата и у патентима. Овде ћемо набројати неке важније проналаске који су добили законску заштиту у виду патента у Америци.

До сада је био врло редак случај, а можда га није ни било, да неки научни инструмент буде патентиран. Међутим, прошле године патентом је заштићен један од најмоћнијих апарата модерне физике, такозвани синхро-циклотрон, који служи за бомбардовање атомског језгра честицама огромне енергије. Помоћу овог апарата учињен је низ значајних открића у области физике атомског језгра.

Досадашњи велики проблем истраживача океана — снимање карте океанског дна — успешно је решен проналаском у коме је радар преузео ту улогу. Оваква апаратура постављена је на броду, а на њеном екрану добија се директна слика морског дна које се може на уобичајени начин фотографисати.

Филмска техника обогаћена је проналаском за снимање филмова

у коме се комбинују телевизија и уобичајена филмска камера. Предност оваквог начина снимања лежи у томе што је на тај начин знатно смањена потребна јачина осветљења.

Усавршене су и патентиране нове легуре елемента германијума, које могу у неким случајевима да замене неке радио-цеве.

Усавршен је пренос телевизије у боји путем само једне трансмисије.

Телевизија је знатно проширила свој домет употребом летелих релативних станица на авионима који редовно саобраћају на некој линији.

Ратна индустрија добила је нове титанове легуре за стварање веома отпорних оклопа.

Напредак нове науке о ултразвуку и његовој примени дао је низ значајних проналасака од којих ћемо споменути само два: стерилизовање хране и мерење дубине океана помоћу одбијања ултразвука од океанског дна.

Рако су постали имена?...

... ОРИОН

Сазвезђе Орион помиње још Хомер у својој "Одисеји". По грчкој митологији Орион је био Посејдонов син. Живео је на Криту, где је време проводио у лову, уништавајући без милости све дивље животиње. Умро је од уједа шкорпије и после смрти претворен је у звездано сазвезђе. Орион је старо хебрејско име и значи "луда", "пустохиња".

... ПАРК

Реч парк јавила се прво у енглеском језику. То је био израз који се употребљавао у енглеском закону о шумама и означавао је земљиште одређено за лов. Паркове су нарочитим указом добиле племићи од краља или државе. Тек касније ово име је добило одређен простор у граду или на периферији града, засађен травом и дрвешем и намењен за одмор и разоноду свим људима.

... АЛАСКА

Аласка, име северозападног дела Америке са околним острвима, уствари је искварена реч Ескимандородаца и значи полуострво.

Џиновска хоботница

Многе морске животиње одувек су привлачиле пажњу људи, а нарочито хоботнице. Њих има више врста. Неке се крећу испод површине а неке по дну. Има их малих и великих. Хоботнице имају унутарње органе и шкрге, језик им је турнијаст, а имају затим црпку и плашт, који их омотава. Имају облик ваљка који је зашиљен на

обично рибу, прво дохвате са два дужа крака, који на врху имају облик кашике. Помоћу њих догурају плен до осам кракова и потисну га у уста. Често хоботнице улете у јата скуша и нападу их. Некад поубијају више него што им треба. Том приликом оне постају све љубе и крвожедније. Скуше их тешко примећују, јер оне могу да мењају боју према потреби, а некад су готово провидне. Кад ступе у напад хоботнице поцрвене. Од свих хоботница најинтересантнија је џиновска, чије тело може да достигне дужину и до пет метара.

једном крају. Кроз воду јуре као торпедо, са шиљастим делом напред, а глава и краци су позади. Црпке их потискују, испуштају млазеве воде. У свом организму имају једну кесу из које испуштају облаке мастила, које их обвие кад их нападне непријатељ и тако га збуне. Осам кракова хоботнице имају на крају пијавке и њима чврсто држе плен. Али, оне жртву,

Очи им могу бити велике као тањир за ручавање, а два дужа крака могу достићи и дванаест метара. Оне имају необично велику снагу. Када их нападне кит зубан, који покушава да их прогута, настаје жестока борба, у којој му хоботнице остављају ожиљке на телу. То је редак приказ ужасне борбе између највећег бескичмењака и највећег кичмењака.

СУДБИНА Градитеља Београдске тврђаве

Пожаревачким миром 1718 године Београд и Србија дошли су под власт Аустријанаца. Тај догађај свечано је прослављен не само у немачком царству, него по целој Европи, од Варшаве до Лисабона. Београд је био најважнији град у источном делу Европе, иза чијих су бедема Турци сакупљали војску за своје походе на суседне земље. Увиђајући стратешки значај Београда, Аустријанци су одмах предузеле мере да га што јаче утврде. Стара турска тврђава на ушћу Саве у Дунав била је у ратовима много оштећена, па више није могла да одоли јачем нападу.

Нови господари града нису хтели само да га утврде, већ и да уреде саму варош, како би Београд, после престонице, био права варош у царевини, симбол њене снаге на вратима истока.

Утврђене линије

Радови су почели 1720, а завршени 1736 године. Тврђава је преуре-

ђена и обновљена, тако да је изгледала као нова. Стара неправилна утврђења порушена су, а на њиховом месту подигнута нова, од шпигла и камена, с кулама на којима су биле многобројне пушкарнице и топовска лежишта. Београд је добио три утврђене линије. Прва се простирала око саме тврђаве, друга око вароши, од Дунава до Саве, а трећа, позната под именом Евгенијевог или Лаудоновог шанца, затварала је обе ове унутарње линије, протежући се од Карабурме на Дунаву до ушћа Топчидерске Реке у Саву.

И радови на уређењу вароши брзо су напредовали. Градски атар пружао се све до Евгенијевог шанца, а сама варош, унутар бедема, делила се на неколико градских четврти. Био је ту, прво, Горњи град, затим уз Дунав и Саву Водена варош, док се Српска варош простирала на падинама према Сави, у простору данашње Саборне цркве и некадашње Варош-капије. Најлепша је била Немачка варош, ко-

ја је између осталог обухватала и данашњи Дорћол. У варош се улазило кроз пет утврђених капија, од којих је најлепша била Виртембершка.

У то време у Београд се досељавало много Немаца, нарочито за натлија и трговаца, из читавог немачког царства. Власти су у свему ишле на руку овим досељеницима, највише на штету српског живља. У граду су почеле да ничу многе велике и лепе зграде, јавне и приватне. За једну касарну у данашњој улици Кнеза Михаила неки савременик је оставио запис да је имала прозора „колико је у години дана“. Тада је настао и онај дубок бунар у београдској тврђави који је данас познат под именом „римски бунар“.

„Аустриски Вобан“

Сав посао око утврђивања и уређења града био је поверен инжењерском официру Николи Доксату де Морезу, Швајцарцу, који је и сам, под Евгенијем Савојским, у-

нећи јуначки отпор Аустријанаца, Турци су им допустили да оду из Ниша (октобра 1737) уз свирање музике и ударање добоша и да понесу са собом оружје и сву ратну опрему.

Међутим, чим је Никола Доксат стигао у Београд, одмах је ухапшен заједно са својим официрима и предат ратном суду. После кратког поступка осуђен је на смрт, с тим да се казна изврши на јавном месту сечењем главе.

Рано ујутру једног мартовског дана 1738 године, бивши генерал Доксат изведен је из тврђавских казамата и уз муклу јеку добоша обавијених у црно платно спроведен је до јавног губилишта, у близини места где је до недавно био хотел „Лондон“. И ту, на доглед београдских утврђења која је он градио и због којих је обавијан толиким похвалама, пала је глава Николе Доксата де Мореза, несрећног „аустриског Вобана“. Тело му није сахрањено, него остављено на губилишту да буде „за уклан народу“ и да га разнесу пси и „дивља птичиња“.

Али, тек што је Доксат преузео команду над аустриском посадом у Нишу, ратна срећа опет је прешла на страну Турака. Турци су ударили са свих страна и у неколико битака потукли аустриску војску, а затим опсели Ниш, који се тако нашао отсечен од аустриске главнине. Посада у Нишу одолевала је даионоћним турским јуришима све док јој није понестало хране и муниције. Стогине рањеника и болесника у граду узалуд је очекивало помоћ. Турски топови грмели су без престајња, отварајући широке бреше у бедемима нишке тврђаве.

Али, тек што је Доксат преузео команду над аустриском посадом у Нишу, ратна срећа опет је прешла на страну Турака. Турци су ударили са свих страна и у неколико битака потукли аустриску војску, а затим опсели Ниш, који се тако нашао отсечен од аустриске главнине. Посада у Нишу одолевала је даионоћним турским јуришима све док јој није понестало хране и муниције. Стогине рањеника и болесника у граду узалуд је очекивало помоћ. Турски топови грмели су без престајња, отварајући широке бреше у бедемима нишке тврђаве.

Предаја Ниша и Доксатова смрт

Видећи да помоћ не долази, генерал Доксат је најпре затражио примирје од петнаест дана, а затим, у споразуму са својом посадом, одлучи да преда град Турцима. Це-

Усови

Стрме планинске стране и тешко приступачни врхови нису једина препрека за планинаре. Много већи непријатељ су снежне лавине — усови. Подмукло је то и опасан непријатељ. Он се разбесни кад му се нико не

ска села увек подигнута на претходно испитаном, безопасном земљишту.

Необичан сусрет

Августа 1820 године догодио се један усов о коме се доцније много говорило. Алпиниста Јозеф Хамел, с групом од једанаест људи, предузео је пењање на Мон Блан.

појава и добро познавао овај терен, предвидео је да ће се отприлике кроз четрдесет година њихова тела појавити у подножју глетчера, у долини Шамоњија, десетак километара од места несреће. И заиста, четрдесет и једну годину доцније пронађена су баш на том месту потпуно очувана тела тројице настрадалих. Један старац из Шамоњија, који је као младић био члан исте експедиције, одмах их је препознао. Само, док је он био погурен, наборан и сед, његови потинули другови остали су млади и свежи као што су били оног трагичног дана пре 41 годину.

Десет хиљада жртава

У току Првог светског рата догодила се у Алпима највећа несрећа која је икад забележена у историји похода на снежне планинске врхове. Италијани и Аустријанци, као зараћене стране, надметали су се ко ће да заузме бољи положај. Војници су се пели и уз најстрмије нагибе под самим врховима планине. Те године снег је био нападао више но икада. Обе војске биле су свесне опасности која им прети од усова, али ниједна није смела да се повуче са заузетих положаја.

Ујутру 13 децембра 1916 године неочекивано је дуноу топао јужњак. Искусни планинари, којих је било међу војницима, почели су да страхују. Ускоро се појавио први усов. Затим други, па трећи. Тога дана догодило се 105 усова. Смрт је гутала читаве чете. Усови су носили бараке с војницима и бацали их у понор. На све стране снежне лавине уништавале су људе. Тако је нашла смрт десет хиљада војника. Тела већине њих откривена су тек идућег лета, кад се снег отопи.

Раније је у Швајцарској од усова гинуло око сто људи годишње. Данас је број жртава знатно мањи захваљујући највише мерама које предузима Завод за испитивање снега и усова у Давосу.

нада, а онда — тешко ономе ко му се на путу нађе. Неискусног алпинисту завараће често дубока тишина која влада свуд око њега. Али, за трен ока, може да се усковитла тај непокретни бели покривач и да у облаку снежне прашине нестане свега.

Како настају усови

Усов може да настане на свакој падини чији је нагиб преко двадесет степени. У високим планинама као што су Алпи снег напада у току године и преко десет метара. Кад тежина овог огромног покривача постане већа од међусобне привлачне снаге снежних честица — која слаби због загревања сунчевим зрацима — његов горњи слој почне да се креће наниже. Он за собом повлачи и доње слојеве, тако да се стропштавање снежне масе, која се нагло повећава, одиграва необичном брзином. Довољан је често и најмањи потстицај па да лавина крене. До мерења равнотеже може да дође не само услед проласка каквог смучара, већ је често за то довољан један камичак који се откопчава, или чак и мало јачи звук. Стога швајцарски водичи, кад се налазе на сумњивим теренима, никад неће дозволити туристима ни гласан разговор, акамоли довикивање.

Највећи усови обично се догађају с пролећа, кад услед топљења снега привлачна снага честица почиње да слаби. Брзина усова достиже каткад 160 километара на час. Усови у Алпима којипут прешетају с места на место и во пет милиона тона снега.

Велики и брз усов производи необично јак ветар, који може да ишчупа читаво стабло или да сарвни са земљом зграде које су цео километар далеко. Искусни швајцарски планински веома добро познају снежне стрмине са којих може да крене усов. Због тога су плани-

У близини врха, у подножју једног пространог снежног нагиба, налази се глетчер оивичен лукотинама. Својим пењањем планинари су покренули снежну лавину, која их је понела са собом. Тројица су се сурвали у провалију, тако да им лешеве нису могли бити пронађени.

Швајцарски научник Фарб, који се бавио испитивањем природних

ШЕШИР — ПРОВОДАЦИЈА

У афричком племену Нанди постоје веома чудни обичаји. Тако, на пример, кад неки младић стигне за женидбу он при-

чврсти за свој шешир велики број живих птица. Кад оне полете, он проси ону девојку изнад чије су куће птице прво пренеле његов шешир.

ВЕШТАЧКО ДИСАЊЕ СПАСЛО ДРВО

Насред трга у Сен Лују, у Америци, растао је један праистари јасен. Кад је трг био поплаван каменим плочама применено је да се дрво почело сушити. Ботаничари су утврдили да се дрво суши због тога што њего-

ве жиле не добивају довољно ваздуха. Они су препоручили да се сваког месеца у земљу, испод јасена, завуче широка цев и кроз њу дува ваздух. „Вештачко дисање“ је помогло, јер је јасен престао да се суши и почео да се опоравља.

НАЈКРАЋА УЛИЦА

Најкраћа улица на свету је Улица степеница у Паризу. Она се састоји од четрнаест уских камених басмака.

ВЕЧИТА ВАТРА

На обали залива Памфилија, близу села Делик Тахе, у Малој Азији, из једног отвора у земљи већ две хиљаде година без престанка избија пламен.

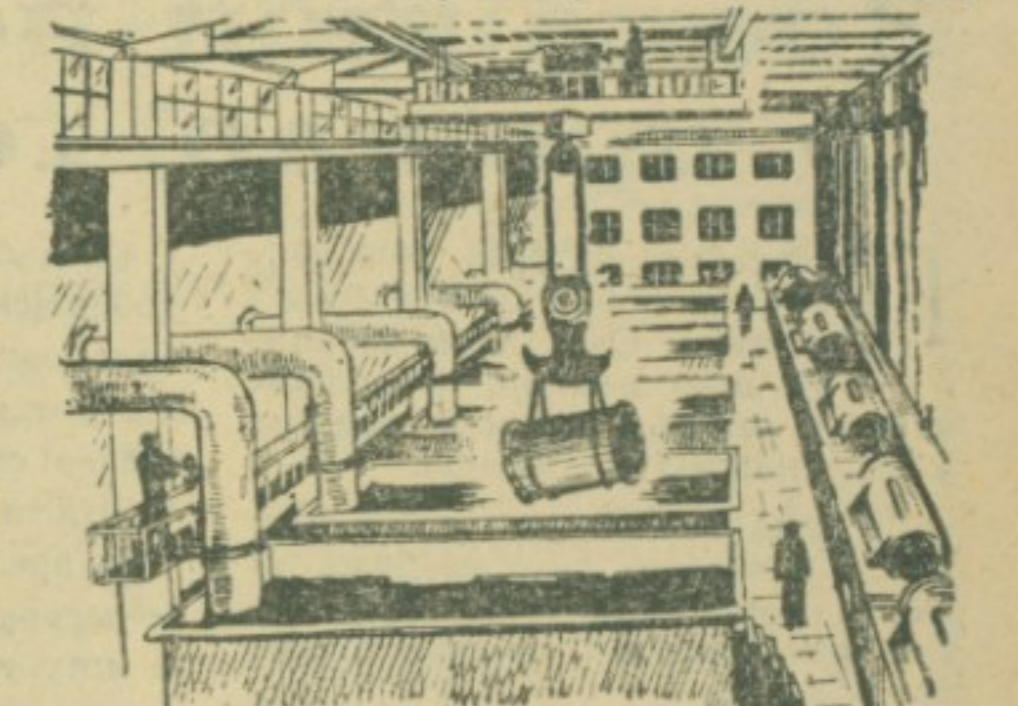
ЛАКО КАМЕЊЕ

Камење које постаје хлађењем вулканске лаве коју избацује вулкан Калмај, на Албаци, тако је лако да човек може да подигне камен два пута већи од себе.

ПОБЕДА НАД РЂОМ

Немачка бомбардовања у току 1940 године нанела су велике штете енглеској ратној индустрији. Многе фабрике биле су разорене, друге запаљене. Хиљаде скупоцених машина лежале су неуотребљиве, покривене дебелим слојем рђе. А потребе за оружјем биле су све веће... Један човек, Алфред Артур Грахам Чепмен, добио је од енглеске владе задатак да пусти у погон ове зарђале машине. Али, како? Дотле познатим начинима скидања рђе, тај посао не би се могао обавити за неколико година.

Поступак је следећи. Предмет који треба очистити загнури се, једно за другим, у пет када. У првој се налази вreo раствор каустичне соде, која скида масноћу и боју са зарђалог предмета. У другој кади се врши испирање у хладној води, док трећа садржи алкални раствор који скида рђу. Та трећа када уствари је када за електролизу. Предмет који се чисти веже се за негативни пол, док струја тече са позитивног, ослобађајући волоник из раствора. Мехурићи ослобођеног водоника „бомбардују“ површину зарђалог предмета, везују се са киселиком

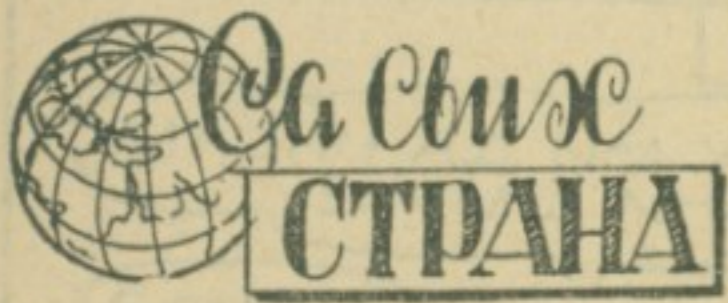

Обилазећи фабрике, Чепмен је дошао и у једну која је производила електричне сијалице. Фабрика је била потпуно опустошена немачким запаљеним бомбама. У њој се више није чула хука машина, а њени радници били су пребачени на друге послове. Али, ту је Чепмен нашао једног старог службеника који му је испричао како је, још 1910 године, у тој истој фабрици са успехом чисто зарђале машине електролитским методом. То је вредело покушати. Заједно су направили велику челичну кадлу, напунили је алкалним раствором и спустили у њу неколико зарђалих машина и апарата. Кад су их идућег дана извадили из течности, биле су чисте и сјајне. За мање од шест месеци фабрика електричних сијалица већ је радила пуним капацитетом.

Метод је, дакле, био нађен, али га је требало усавршити. Грађање процеса чишћења морало се скратити. Најбољи енглески хемичари бацили су се на посао и после кратког времена постигнут је пун успех. Резултати су чак превашњали очекивања. Само 90 минута било је довољно да се очисте две тоне зарђалог метала.

из гвозденог оксида и растварају слој рђе. Кад је то готово, струја се пушта са негативног пола ка позитивном да би покушала заостале мехуриће водоника, а с њима и последње мрље рђе. По изласку из овог раствора, чији се састав и данас држи у тајности, метал је потпуно чист.

После испирања у четвртој кади у којој се налази чиста вода, очишћени предмет се загнури у пету кадлу са специјалним уљем које отстрањује воду и истовремено покрива површину метала танким заштитним слојем. Године 1945, у Лондону је отворена прва у низу фабрика за чишћење рђе. Електролитски начин скидања рђе одиграо је значајну улогу у енглеском ратном напору, а после рата допринео брзом преласку на мирнодопску производњу.

ХАЛЕЈЕВА КОМЕТА

Комета или звезде репатице јављају се често, али их највећим делом виде само астрономи. Ретко се јављају оне које се могу видети голим оком. Појава сваке комете изазива велику пажњу људи, а у прошлости је изазивала и велики страх...

читали њихова дела, говорило се одакле је дошла, да ли ће се сударити са Земљом итд. Појава Халејеве комете трајала је десет дана, а затим је нестала. Касније су новине почеле да јављају да ће се она поново појавити и, заиста, у априлу људи су је поново угледали...

ПРВА ВАТРА

Данас људи на више начина добивају ватру и то веома лако, али у праисториско време то није било тако. Требало је да

прође много десетина хиљада година док је човек научио да добива ватру и та вештина значила је велик преокрет у развоју људског друштва. Међутим, људи су пре научили да користе ватру, а тек онда да је добивају. Ватра им је служила да се огреју и да испеку разну биљну и животињску храну...

СКРИВАЛИЦА

Животиње на Северном Полу веселе се, јер је после дуге поларне ноћи изгрејало сунце. Међутим, оне не виде да су им се приближила три ескимска ловца. Да ли их ви видите?

Да ли знате?

КАО ТАРПАНИ

У зоолошком врту у Минхену постоје коњи малог раста, као пони. Лобања им је јако развијена, длака сива каста, а ноге ишаране као у зебре. Ови коњчићи су копија тарпана — једне врсте дивљих коња Централне Азије...

Тарпани, далеки преци ових примерака у минхенском зоолошком врту, живели су у Европи још у ледено доба. Човек каменог доба доivio их је и цртајући их у крашаво своје пећине. Последњи живи тарпани нађени су крајем прошлог века. У ствари, ти примерци имали су само неколико карактеристичних црта свог давног претка...

„ЦИНОВСКЕ“ ПЧЕЛЕ

Један страстан одгајивач пчела у Шведској успео је да одгаји читав рој „циновских“ пчела. Оне су, наиме, неколико пута веће од обичних. Међутим, засад се не може рећи да ли ће ове пчеле бити неки нарочито велики добитак за пчеларство...

МАТИЦЕ ЗА ШРАФОВЕ ОД НАЈЛОНА

У Америци је почела производња матица за шрафове од најлона, а производе се и од мешавине најлона и челика. У матици се не прави унапред жљеб, већ сам завртањ урезује лозу прили-

ком шрафљења, што омогућује ванредно добро подударње. Ови шрафови тако добро држе да их није потребно посебно осигуравати. Нарочито припремљене врсте најлона за израду ових матица у стању су да издрже велике разлике у температури — између минус 28 и плус 140 Целзијевих степени.

РАЂАЊЕ ЗВЕЗДА ТРАЈЕ МИЛИОН ГОДИНА

Недавно је др Пеји Гапошкин, професор на универзитету у Харварду, саопштио резултате својих најновијих астрономских испитивања. Многе најсјајније звезде настале су, по његовом мишљењу, знатно после појаве живота на земљи. Звезде-патуљци су сасвим старе звезде и већ изумиру. Али, оне ипак могу да живе још више десетина хиљада година. Рађање једне звезде често траје милион и више година.

НОВ НАЧИН ЗА СПРЕЧАВАЊЕ РАШЋЕЊА БИЉАКА

Познато је да јапански баштовани умеју да брижљивим гајењем и сталним поткресивањем сачувају и столетна стабла у саксијама за цвеће. Међутим, овај метод Јапанаца замењен је једним другим. Наиме, у Америци се употребљавају хемиска средства која спречавају рашћење корена патлициана и цветане индиског каранфила, а да биљка притом не оболи.

ИСПИТИВАЊЕ НОВОГ ЛЕКА ПРОТИВ МАЛАРИЈЕ

Недавно је одржана скупштина америчког удружења хемичара на којој је Џон Хистингс изјавио да је пронашао нов лек против маларије који ће имати хиљаду пута јаче дејство у сузбијању маларије него кинин. Истина, он га сад не може применити, јер га још испитује. Исто тако, Хистингс сматра да цена овом леку неће бити велика, а деловање успешно.

СКИЈЕ СА ЈЕДНОМ ДАСКОМ — ЗА СНЕГ И ТРАВУ

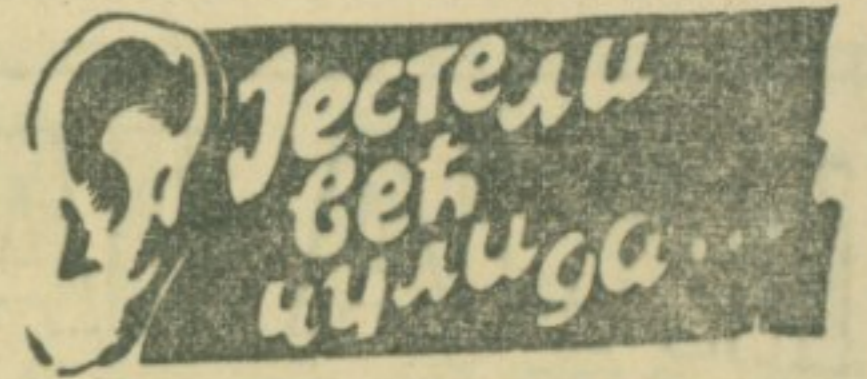
Један Француз успео је да направи скије са једном даском, која је пресечена на два неједнака дела међусобно спојена помоћу шарке. На предњем, краћем, делу монтиран је управљач налик на онај код бицикла и помоћу њега се одржава правац. Осим тога, управљач служи и као кочишца. На задњем делу ових скија возач стоји и одржава равнотежу на исти начин као и на обичном бициклу. Ове скије могу да се употребе зими на снегу, а лети на трави.

РАДАР ШТИТИ АВИОНЕ ОД ГРАДА

Авиони су често изложени штети коју проузрокује град. Командири леда оштећују ивице крила и репа и кабину pilota, а и друге делове авиона. То прилично омета рад мотора. Да би се ове незгоде избегле, у Америци се ради на томе да се путнички и војни авиони који су одређени за лет по сваком времену снабдеју специјалним радарским уређајима који ће омогућавати pilotима да избегну области у којима бесне олује.

БРОДСКА ЕЛИСА СА ПЕТ КРАКОВА

Елиса са пет кракова, чија је примена раније испитивана у ваздухопловству, изгледа да ће бити примењена у поморству. Та елиса израђена је од манганове бронзе и необично је велика. Иако има пет кракова, она је знатно лакша од елисе са два и три крака. Док нормална елиса, која има исто дејство као и ова са пет кракова, тежи око 20.000 килограма, елиса са пет кракова тешка је свега 17.760 килограма. Исто тако пречник нове елисе је мањи, па се због тога, а и због мање тежине умањује тресе на оном винама. Ова елиса опробана је на једном теретном броду и том приликом постигнуте су уштеде у гориву.

... док мењају перје, пингвини гутају камење због тога што им је тада тело толико лако да не могу да зароне. Њихов дневни "оброк" камења зависи од тога да ли је море мирно или узбуркано.

... у „Долни смрти“, у Калифорнији, лед се не претвара у воду, јер је ваздух тако сув и топао да се непосредно претвори у водену пару.

... Велики Слато Језеро у Америци толико је густо да се у њему човек готово не може удавити.

... у кинеском писму реч заробљеник пише се знацима који означавају руку и ухо. Овај знак потиче још из старих времена кад су Кинези својим заробљеницима секли руке и уши.

... план за чувени лондонски мост Тауер Бриџ био је нацртан за време једне вечере на платненом салвету.

... кенгур не може ни да иде ни да трчи, већ само да скаче.

... и праисториски људи јели су пасуљ.

... и стари Грци су знали да изводе пилеће на вештачки начин.

... аустралиска овца даје годишње 14,5 килограма вуне.

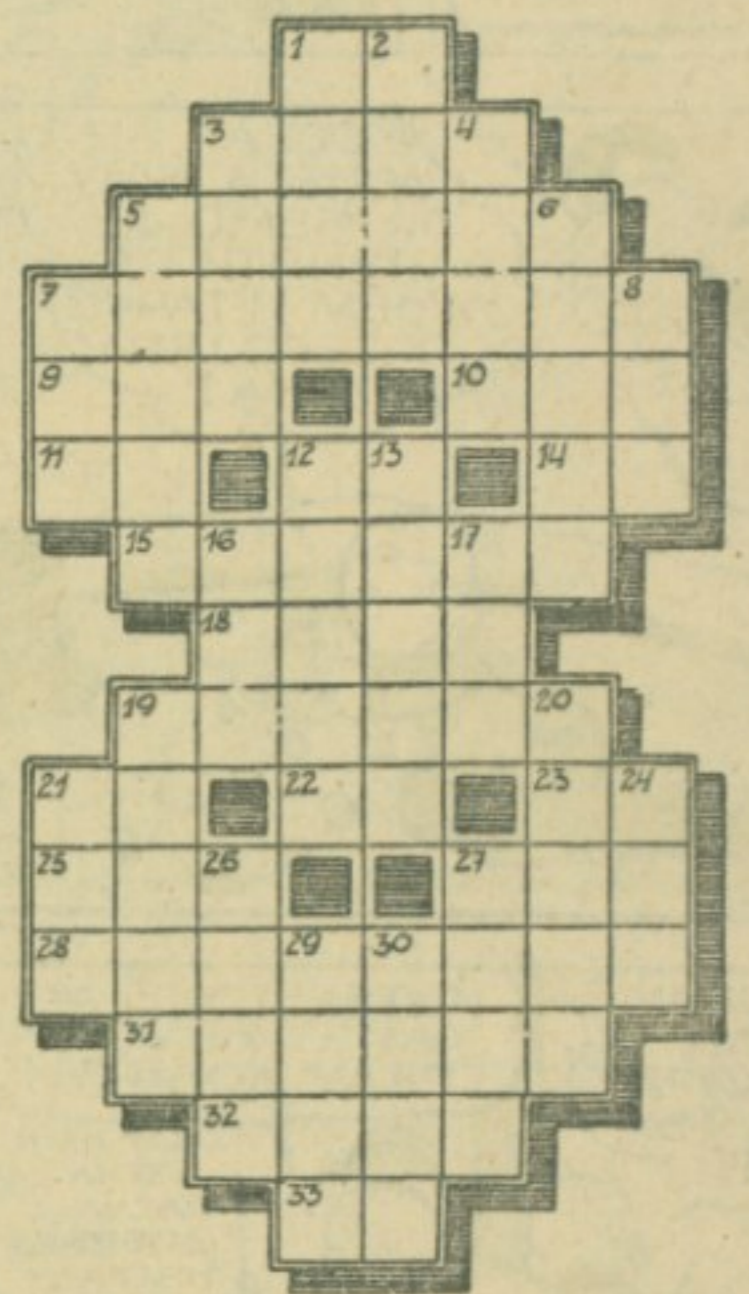
... кад се чај први пут појавио у Енглеској, Енглези су јели подне, на Хавајским Острвима је повољ.

... кад се чај први пут појавио у Енглеској, Енглези су јели његово кувано лишће а течност су бацали.

Водоравно: 1) лична заменица; 3) превозно средство; 5) штап; 7) општи изглед неког места посматраног са узвишења; 9) главна личност једног Толстојевог романа; 10) пливајуће острво на горњем Нилу; 11) предлог; 12) иницијали нашег песника; 14) хемиски знак за баријум; 15) заштитнија комедије; 18) река у Немачкој; 19) град у Цоричији (САД); 21) показна заменица; 22) мера за површину; 23) упитна речца; 25) име наше филмске глумице; 27) талас; 28) обрушавају; 31) гњурати; 32) кантар; 33) показна заменица;

Усправно: 1) концизан напис у почетку дела; 2) праисториски Балкана; 3) врста биљке; 4) индиски новац; 5) област у Војводини; 6) једноћелуларна животињца; 7) божанство из грчке митологије; 8) речно острво; 12) наша река; 13) алас; 16) змај; 17) бог са два лица; 19) шумско божанство; 20) оруђа; 21) изразити претставник врсте; 24) сазна; 26) стара мера за течност; 27) пречишћен и прерађен памук; 29) пркос; 30) главни град Летоније.

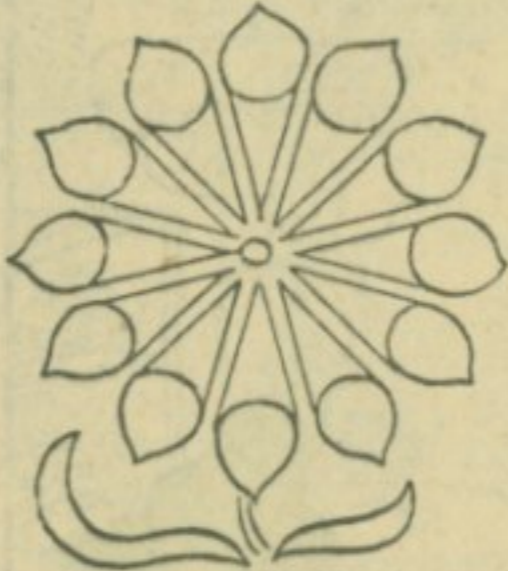
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Кипут; 5) жут; 8) ом; 9) шарено; 11) тек; 13) Тулон; 14) елан; 16) Саси; 17) Ален; 19) тик; 20) корита; 22) кретиони; 23) флорет; 24) лен; 25) Сом; 28) овим; 30) рола; 32) Белин; 34) Лим; 35) еталон; 37) са; 38) Рац; 39) силам. Усправно: 1) коте; 2) имела; 3) уш; 4) тат; 5) желатин; 6) уносити; 7) тоника; 10) Рус; 12) кал; 15) Некер; 18) нотес; 21) ротор; 22) клевета; 23) Флорет; 26) Мол; 27) Алнса; 29) Миа; 31) аман; 33) нос; 36) ни.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЧАРОВНИ ЦВЕТ

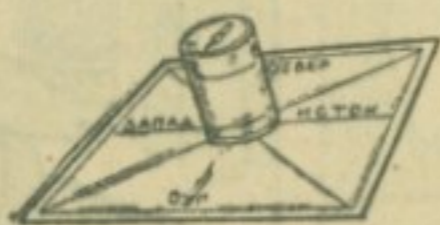
Овај чудни, чаробни цвет има равно 12 цветова. Покушајте да на сваки цвет ставите по један број, од

1 до 12, али тако да збир бројева на цветовима који стоје један према другом увек буде — 13. За сваки случај дајемо вам и решење. Бројеви треба да буду овако исписани: 1—12; 2—11, 3—10; 4—9; 5—8, 6—7.

ЈЕДНОСТАВАН КОМПАС

Једна магнетна игла која слободно лебди, услед при-

влачности земљиног магнета узима увек правац север—југ, и омогућује нам да помоћу ње одредимо стране света. Тако можемо и сами начинити челичну иглу магнетом ако је трљамо обичним магнетом, као што то деца често чине. У недостатку игле то можемо постићи и са пером за писање. Тако намагнетисану иглу или перо ставите опрезно на површину воде (види слику). Она ће се одмах поставити у правцу север—југ и ма колико је померала она ће се упорно враћати у свој положај.

ЛОПТА У ТУНЕЛУ

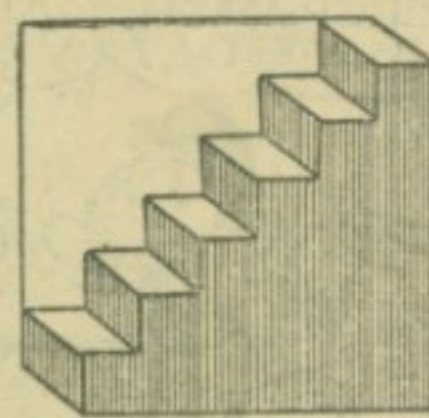
Скупите две екипе играча које ће се поређати у два паралелна реда, са растављеним ногама. На дати знак, оба послед-

ња играча у екипама бацају лопту између ногу играча који се налазе испред њих. Онај који је први у реду треба да заустави лопту, што је могуће брже да је однесе на крај реда, стаје као последњи и поново баца лопту, тако да се играчи смењују један за другим. Екипа чији се чланови пре изређају добија поен.

ЧУДНЕ СТЕПЕНИЦЕ

Да ли сте сигурни да гледате ове степенице одозго или одоздо? Окрените страну за 90 степени и по-

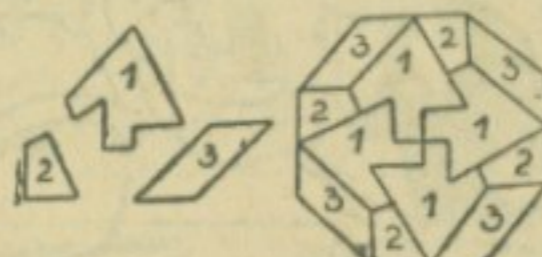

гледајте поново. Интересантно, зар не?

ОКТОГОН

Прецртајте ове сличице од 1, 2 и 3. Од броја 1 исеците четири иста комада, од броја 2 и 3 такође по четири и добићете дакле 12 комадића. Е, од тих 12 делова покушајте да направите један правилан октогон.

Ако не можете да их

сложите, ми ћемо вам помоћи. Погледајте!

ПАЈА ПАТАК ВАТРОГАСАЦ

5) Зерадиран!

